

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกรรบนที่สูงในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกรรบนที่สูง จำแนกตามประเด็น ได้แก่ ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ ในด้านการพัฒนาอาชีพ ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และในด้านการอนุรักษ์สิ่งสาธารณประโยชน์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ระดับการศึกษา และความสามารถในการพูดภาษาไทย กับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้นำครอบครัวที่มีอายุตั้งแต่ 26 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง และเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีอายุ 15-25 ปี ทั้งชายและหญิง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 240 ราย และได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 208 ราย เนื่องจากบางหมู่บ้านมีจำนวนตัวอย่างไม่ครบตามจำนวนที่กำหนด เกษตรกรกลุ่มที่ศึกษานี้เป็นเกษตรกรในเขตพื้นที่บ้านขุนวาง บ้านนอแล บ้านขุนแปะ บ้านหนองเขียว บ้านแม่สะป๊อก จังหวัดเชียงใหม่ และบ้านห้วยโป่ง จังหวัดเชียงราย การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ รวมทั้งการสังเกตการณ์ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก ในการคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรในส่วนค่าของทัศนคติ และใช้ค่าสหสัมพันธ์ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปร และใช้สถิติ t-test และ F-test หาความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกร

สรุปผลการวิจัยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1.1 ลักษณะข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร

ลักษณะของข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่กล่าวถึงในส่วนนี้ คือ จำนวนเกษตรกรบ้านห้วยโป่งร้อยละ 18.4 รองลงมาคือ บ้านนอแล(อ่างขวาง) ร้อยละ 18.3 บ้านขุนวาง ร้อยละ 17.8 บ้านขุนแปะ ร้อยละ 17.8 บ้านแม่สะป๊อก ร้อยละ 14.9 และบ้านหนองเขี้ยวร้อยละ 12.5

เพศ ร้อยละ 51.9 เป็นชาย และ ร้อยละ 48.1 เป็นหญิง

อายุ ร้อยละ 37.0 อายุระหว่าง 16-25 ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 20.2 ปี อายุระหว่าง 26-35 ปี และอายุเฉลี่ย 27.5 ปี

ระดับการศึกษา ร้อยละ 51.4 ไม่ได้รับการศึกษา รองลงมาคือร้อยละ 16.4 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6

ความสามารถในการพูดภาษาไทย ร้อยละ 29.8 พูดภาษาไทยพอได้ รองลงมาคือ ร้อยละ 38.0 พูดภาษาไทยได้ปานกลาง

สถานภาพการสมรสร้อยละ 59.1สมรสแล้ว

ศาสนา ร้อยละ 47.6 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือ ร้อยละ 31.7 นับถือพุทธร่วมกับนับถือผี

1.2 ข้อมูลการปฏิบัติ และทัศนคติต่อการพัฒนาความเป็นอยู่ของเกษตรกร

ก. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และป่าไม้

ในช่วงเวลา 1 ปีที่ผ่านมา มีเกษตรกรไปร่วมปลูกป่าชุมชนร้อยละ 80.3 และไม่ไปดูแลรักษาร้อยละ 58.2 โดยปลูกต้นไม้เฉลี่ยคนละ 44.6 ต้น และคิดว่ารอดตาย 33.5 ต้น และจากการคาดเดาจำนวนเกษตรกรที่ลักลอบตัดต้นไม้เฉลี่ย 13.5 คน จาก 100 คน และจำนวนเพื่อนเกษตรกรที่ทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีในไร่นาเฉลี่ย 10.7 คน จาก 100 คนส่วนทัศนคติในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีมากในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ โดยเกษตรกรเห็นว่าการทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีในไร่นาเป็นสิ่งที่ไม่มีคະແນนเฉลี่ย 4.53 การตัดต้นไม้เป็นสิ่งที่ไม่มีคະແນนเฉลี่ย 4.50 และเห็นว่าป่าชุมชนมีประโยชน์กับตนเองมากมีคະແນนเฉลี่ย 4.48 จากคະແນนเต็ม 5 คະແນน

ข. ด้านการพัฒนาอาชีพ

พบว่าจำนวนเกษตรกรที่ไม่จำหน่ายผลผลิตให้กับโครงการหลวงเฉลี่ย 3.8 คน จาก 100 คน และเกษตรกรคาดว่าจะมีผู้อพยพมาหาความรู้ให้กับตนเองเฉลี่ยร้อยละ 34.8 คน

ส่วนทัศนคติในด้านการพัฒนาอาชีพ พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีมากในด้านการพัฒนาอาชีพ โดยเกษตรกรเห็นว่าการประกอบอาชีพจำเป็นต้องเพิ่มความรู้อยู่เสมอมี

คะแนนเฉลี่ย 4.52 การจำหน่ายผลผลิตให้กับพ่อค้าอื่นเป็นสิ่งไม่ดีมีคะแนนเฉลี่ย 4.47 และการรวมกลุ่มรับความรู้เป็นสิ่งที่ดีมีคะแนนเฉลี่ย 4.26 ส่วนการรวมกลุ่มจะทำให้ประสบความสำเร็จพบว่าเกษตรกรมีทัศนคติปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ค. ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

พบว่าเกษตรกรเคยมีญาติป่วยหรือมีอาการที่คิดว่าเป็นโรคเอดส์ ร้อยละ 1.4 และสอบถามความรู้สึกรู้สึกว่าจะร่วมรับประทานอาหารและใช้สิ่งของร่วมกันกับญาติที่เป็นเอดส์ได้ ร้อยละ 56.3 และ 13.9 ตามลำดับ มีเกษตรกรที่ถ่ายทอดจรรยาในสัปดาห์วันร้อยละ 70 มีเกษตรกรที่เคยได้รับการฉีดวัคซีนร้อยละ 41.7 และมีเกษตรกรที่คิดว่าการวางแผนครอบครัวโดยวิธีใช้ถุงยางอนามัยเป็นวิธีที่ได้ผลร้อยละ 80.1 เกษตรกรคิดจะวางแผนครอบครัวในช่วงสภาพที่เหมาะสมคืออายุ 15 – 45 ปี ร้อยละ 92.9 ไม่มีวางแผนครอบครัวร้อยละ 64.2 เกษตรกรเคยพบเห็นคนอื่นเสียชีวิตร้อยละ 90.4

สำหรับการคาดเดา พบว่าเกษตรกรที่คาดว่าผู้อื่นจะเข้าสัปดาห์วันเฉลี่ย 49.7 คนจาก 100 คน คาดว่าเกษตรกรอื่นไปฉีดวัคซีนเฉลี่ย 63.8 คนจาก 100 คน และเกษตรกรคิดว่าในครอบครัวควรจะมีบุตรจำนวน 2 – 3 คน จึงจะเหมาะสมที่สุด

สำหรับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีมากต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในเรื่องการเสพยาเสพติดเป็นผลเสียกับตนเองมีคะแนนเฉลี่ย 4.76 จาก 5 คะแนนมีผลเสียต่อครอบครัวมีคะแนนเฉลี่ย 4.71 และมีผลเสียต่อสังคมมีคะแนนเฉลี่ย 4.66 การฉีดวัคซีนมีส่วนช่วยป้องกันโรคระบาดได้ดีมีคะแนนเฉลี่ย 4.28 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ง. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์

พบว่าเกษตรกรที่เคยไปร่วมสร้างสิ่งแวดล้อมประโยชน์ เฉลี่ย 86.5 คน ส่วนทัศนคติในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์ พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีมากในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์ ในเรื่องการสร้างสิ่งแวดล้อมประโยชน์เป็นสิ่งจำเป็นมีคะแนนเฉลี่ย 4.64 และหากผู้อื่นทำลายสิ่งแวดล้อมประโยชน์ถือว่าเป็นคนไม่ดีมีคะแนนเฉลี่ย 4.53 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน

1.3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ ทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาอาชีพ ทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์ กับตัวแปร 3 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษา ความสามารถในการพูดภาษาไทย และ อายุ

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา ความสามารถในการพูดภาษาไทย และ อายุ กับทัศนคติในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ ทัศนคติในด้านการพัฒนาอาชีพ ทัศนคติในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และทัศนคติในด้านการอนุรักษ์สิ่งสาธารณประโยชน์ พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับทัศนคติในด้านการพัฒนาความเป็นอยู่ ด้านการอนุรักษ์สิ่งสาธารณประโยชน์เพียงประเด็นเดียว ส่วนความสามารถในการพูดภาษาไทย และอายุ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับทัศนคติที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาความเป็นอยู่ในทุกประเด็น

1.4 การเปรียบเทียบหาความแตกต่างของทัศนคติในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ ทัศนคติในด้านการพัฒนาอาชีพ ทัศนคติในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และทัศนคติในด้านการอนุรักษ์สิ่งสาธารณประโยชน์ ระหว่างเพศชายและหญิง ระหว่างการไปและไม่ไปร่วมปลูกป่า และระหว่างการนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และพุทธร่วมกับนับถือผี

เพศ พบว่าเกษตรกรชายและเกษตรกรหญิงมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็นด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ และด้านการอนุรักษ์สิ่งสาธารณประโยชน์ ส่วนด้านการพัฒนาอาชีพ และด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การไปร่วมและไม่ไปร่วมปลูกป่า กับทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศาสนา พบว่าเกษตรกรที่นับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และพุทธร่วมกับนับถือผี กับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรจำแนกตามประเด็น พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการพัฒนาอาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้ และด้านการอนุรักษ์สิ่งสาธารณประโยชน์ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ อันเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานส่งเสริมเกษตรบนที่สูง รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์สำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและป่าไม้

เนื่องจากเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และป่าไม้ เห็นคุณค่าของป่าไม้มากขึ้น แต่ยังคงขาดจิตสำนึกในด้านการดูแลรักษา คือ เมื่อปลูกป่าหรือต้นไม้แล้ว เกษตรกรยังขาดการใส่ใจที่จะไปดูแลรักษา ซึ่งเป็นผลให้ต้นไม้ที่ปลูกตายไปในเปอร์เซ็นต์สูง และในเรื่องการทิ้งภาชนะบรรจุสารเคมีในไร่นานั้น พบว่ายังมีเกษตรกรที่คาดว่าจะทิ้งประมาณ 11 คน จาก 100 คน ซึ่งก็เป็นจำนวนที่มากพอสมควร ดังนั้น ทางเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรมีการดูแล รมรงค์ให้ความรู้กับเกษตรกรในทั้งสองเรื่องนี้ให้มากขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรมีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีมากขึ้น ป่าไม้ไม่ถูกทำลาย รวมทั้งประสบความสำเร็จในการปลูกป่าชุมชนมากขึ้นด้วย

2) ด้านการพัฒนาอาชีพ

ในเรื่องการพัฒนาอาชีพ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาอาชีพ แต่ยังมีบางประเด็น คือ เกษตรกรยังมีทัศนคติในเรื่องการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น ขยายของร่วมกัน มีคะแนนต่ำ คือ 3.21 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เนื่องจากเกษตรกรไม่ค่อยไว้วางใจเพื่อน กลัวว่าจะถูกเอาเปรียบ ซึ่งทำให้การรวมกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรมีการรณรงค์ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในงานสังคมต่าง ๆ ของสมาชิกในสังคมนั้นๆ เช่น งานศาสนกิจ งานประเพณีต่างๆ และงานพัฒนา การรณรงค์ดังกล่าวจะทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง มีความเอื้ออาทรต่อกัน สมัคสมานสามัคคี สังคมที่มีลักษณะดังกล่าว จะมีศักยภาพในการพัฒนา เนื่องจากนักพัฒนาสามารถนำเอาการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคมมาเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมการพัฒนาที่พึงปรารถนาได้

3) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ยังมีบางประเด็นที่ต้องมีการรณรงค์และใส่ใจเป็นอย่างมาก ในเรื่องการใช้ส้วม เนื่องจากเกษตรกรยังมีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ 3.97 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เพราะถึงแม้ว่าบางหมู่บ้านจะมีส้วมใช้หมดแล้ว แต่ยังมีเกษตรกรจำนวนมากที่ไม่ยอมเข้าส้วมเพราะยังไม่เคยชิน จึงมักจะเข้าไปถ่ายในป่า ซึ่งอาจทำให้เกิดโรคระบาดได้ และในเรื่องการฉีดวัคซีนป้องกันโรคระบาด เนื่องจากเกษตรกรยังมีทัศนคติอยู่ในเกณฑ์ต่ำในเรื่องการฉีดวัคซีน คือ 4.11 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เนื่องจากเกษตรกรยังคงมีความเข้าใจว่าแม้ไม่ได้ฉีดวัคซีน ก็จะไม่เกิดโรค จึงไม่

จำเป็นต้องฉีดวัคซีน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีการรณรงค์ให้ความรู้กับเกษตรกรมากขึ้นทั้งเรื่องการฉีดวัคซีน โรคเอดส์ และการใช้ส้วม เพื่อให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองให้ปลอดภัยจากโรคต่างๆ และสามารถรักษาสุขภาพของตนเองอย่างถูกวิธีได้

4) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์

แม้ว่าเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมประโยชน์ และเกษตรกรเห็นความสำคัญในด้านนี้มากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังมีเด็กเล็กที่ยังทำลายสิ่งแวดล้อมประโยชน์ อาจเป็นเพราะยังไม่รู้ เช่น เอาหินปาหลังคาศาลาสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งต้องมีการตักเตือนเพื่อให้เด็กรู้จักรักษาสัตว์ที่เป็นของสาธารณะ ไม่ควรปล่อยทิ้งไว้ให้ติดนิสัย รวมทั้งควรมีการรณรงค์ให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมประโยชน์ ซึ่งเป็นของส่วนรวมให้เหมือนกับเป็นของตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการวิจัยครั้งต่อไปนอกเหนือจากที่สอบถามเกษตรกรควรสำรวจเพิ่มเติมเกี่ยวกับจำนวนต้นไม้ที่ปลูกและรอดตายที่แท้จริงอีกครั้งหนึ่ง เพราะเกษตรกรอาจประมาณสภาพการรอดตายสูงไป

2) ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรใช้เวลาร่วมกับกลุ่มเป้าหมายนานพอสมควร เพื่อสร้างความคุ้นเคย และศึกษาข้อมูลจากการสังเกตการณ์ประกอบด้วย ซึ่งจะทำให้ข้อมูลที่ได้ชัดเจน และตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น เพราะการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ โดยการใช้สัมภาษณ์ ซึ่งอาจจะได้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริงเท่าที่ควร เนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับเกษตรกร จึงทำให้เกิดความเกรงใจ และกลัวที่จะให้ข้อมูลในเชิงลบ รวมทั้งอาจจะกลัวว่าจะมีผลกระทบต่อตนเองได้

3) ควรจะเพิ่มคำถามในแต่ละประเด็นให้มากและครอบคลุมประเด็น และควรมีการวัดประสิทธิภาพของแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ในเชิงสถิติด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการรวบรวมข้อมูล

4) ควรมีการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรแต่ละเผ่า เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางทัศนคติ ซึ่งจะทำให้ทราบกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น